

Schoolgaan tijdens de Tweede Wereldoorlog

Door de oorlogsdreiging vanuit Duitsland besloot de Nederlandse regering in augustus 1939 het leger te mobiliseren. Op 30 augustus 1939, daags voor Koninginnedag, staan de eerste dienstplichtigen al klaar om hun taak te gaan vervullen. Langs de Grebbelinie moesten daardoor 200.000 soldaten ingekwartierd worden bij boeren, burgers, in scholen e.d.

De ruim 200 kinderen van de St. Jozefschool in Achterveld vinden dat maar wat fijn. Hun vakantie wordt verlengd, want de soldaten worden ook enige tijd ingekwartierd in hun St. Jozefschool.

Later verhuizen de soldaten naar de boerderij Nieuw Schoonderbeek aan de Schoonderbekerweg.

In die tijd was het de gewoonte dat de school een aanvraag indiende bij de schoolinspectie om kinderen uit de hoogste klassen vrij te mogen geven voor het rooien van de aardappelen.

Meester Baalman, hoofd van de school, had door deze inkwartiering in 1939 in elk geval één probleem minder.

In de nacht van 9 op 10 mei 1940 viel het Duitse leger Nederland binnen en de soldaten namen die nacht hun plaats in langs de Grebbelinie.

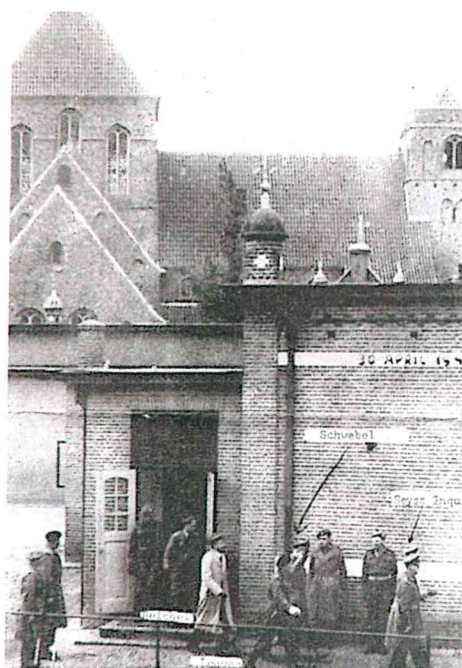
Jan Boersen van boerderij Nieuw Schoonderbeek herinnert zich de ochtend van de 10^e mei nog goed. De soldaten waren allemaal weg, vertrokken naar de Grebbelinie. Jan moest echter van zijn ouders gewoon naar school. Hij zat net in de 2^e klas. Een schooljaar liep destijds op de St. Jozefschool van april tot april. Schoolkinderen op Katholieke scholen moesten toen, voor ze naar school gingen, eerst om kwart over acht naar de mis in de kerk. Voor de mis moesten de kinderen nuchter zijn. Kinderen van buiten aten na de mis hun meegenomen boterham op en kinderen uit het dorp deden dat vlug nog even thuis. Op het schoolrapport werd toen altijd het aantal misbezoeken vermeld.

Op 10 mei liep het echter anders. De leerkrachten wachten de kinderen voor de kerk op met de mededeling: "Het is oorlog daarom geen school". Jullie mogen weer naar huis.

De volgende dag, 11 mei, werd het dorp Achterveld geëvacueerd. De bewoners uit de gemeente Barneveld gingen richting Putten en Ermelo en de bewoners uit de gemeente Stoutenburg naar Noord Holland. Voor de kinderen een groot avontuur. Bij terugkomst 18/19 mei, na de capitulatie, zag het dorp er lelijk gehavend uit. Bang dat de Duitsers de kerktoren als uitkijkpost zouden gebruiken, had het Nederlandse leger geprobeerd vanaf de Grebbelinie de toren te verwoesten.

De toren is wel geraakt, maar de school en de huizen rond de kerk hadden veel meer schade opgelopen.

Terug in Achterveld moesten de kinderen weer gewoon naar school. Het klaslokaal van meester van Bergen was echter zo zwaar beschadigd dat de kinderen uit zijn klas nu les kregen in het café van Bart en Gerritje Blom aan het Kerkdijkje achter de kerk. De rust in het dorp keerde terug.

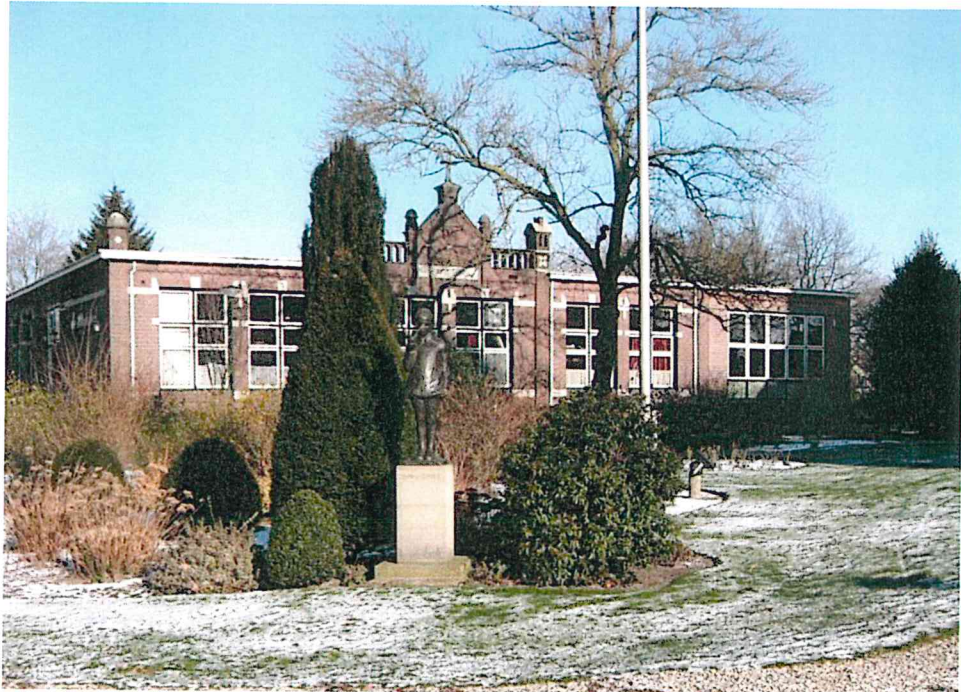

Het duurde enige tijd voordat er schaarste ontstond in het lesmateriaal voor de scholen. Maar het kwam wel en schriften werden losse blaadjes. Als een blaadje aan beide kanten echt helemaal vol was, kreeg een kind pas een nieuwe. Klein schrijven en echt volmaken tot in het uiterste puntje was de opdracht. Ook leien werden er nog gebruikt. Nieuwe schoolboeken kwamen er niet meer. Wel kwamen er houdertjes voor het laatste stukje potlood. De potloden werden door de meester of juf persoonlijk geslepen.

Spectaculair voor de schoolkinderen om te zien was het weghalen van de kerkklokken door de Duitsers. Maar de spreuk: "Wie van kerkklokken kogels giet, die wint de oorlog niet" bleek ook nu weer op te gaan.

Tijdens de oorlogsjaren was het voor de kinderen van het dorp vrij saai. Ze gingen naar school en kerk en speelden buiten op straat. Verder dan Amersfoort en Barneveld kwamen ze meestal niet. Tegen het einde van de oorlog wierpen de bommenwerpers van de geallieerden, als ze overvlogen, kleine bosjes zilverkleurige smalle sliertjes uit om de radar van de Duitsers te verstoren. Deze dwarrelden dan naar beneden en kinderen probeerden ze op te vangen. Ze hingen overal, aan bomen, aan struiken en in het prikkeldraad. Deze sliertjes werden door kinderen verzameld en o.a. gebruikt als versiering van de kerstboom. Als er een vliegtuig was neergestort ontstond er een levendige handel in plexiglas. Hier werden o.a. ringen van gemaakt.

In maart/april 1945 werd de St. Jozefschool opnieuw bezet. Nu door de Duitsers. Daardoor werd er toen op verschillende locaties in het dorp les gegeven. O.a. in de cafés de Roskam en Buitenlust en de poterbewaarploaats. Was er geen school,

dan moesten de kinderen zich 's morgens melden voor catechismusles in de kerk.

Ook de Grebbelinie werd door de Duitsers weer in gebruik genomen om de snel oprukkende Geallieerde invasie te vertragen. Achterveld werd in april 1945 weer niemandsland. De schoolkinderen werden weer naar huis gestuurd, maar deze keer met de mededeling: "Terugkomen als de oorlog is afgelopen". Veel Achtervelders verlieten in die tijd hun huis en zochten een veilig heenkomen buiten het dorp ver van de linies.

Weer werd er een poging gedaan de toren op te blazen. Maar nu door de Duitsers. Dit mislukte door ingrijpen van de geallieerden, die gewaarschuwd waren door een voortvarende Herman Baalman.

In de St. Jozefschool vond op 28 en 30 april 1945 de bekende **voedselconferentie van Achterveld** plaats tussen de geallieerden en de Duitsers.

De voedseldropping "Operatie Manna" was het resultaat. Het beeldje "Bijna vrij 28 april 1945" is later geadopteerd door de St. Jozefschool.

Na de bevrijding werd het gebouw van de St. Jozefschool weer gewoon school.

Wel was er nog een aantal jaren een groot tekort aan lesmateriaal.